



Sinop Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
Sinop University Journal of Faculty of Education
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/suefd>

*Geliş/Received: 23.03.2025 Kabul/Accepted: 27.05.2025/ Yayın
Tarihi (Published): 30.06.2025
Makalenin Türü/ Article Type: Araştırma Makalesi/Research Article*

Okul Öncesi Özel Eğitim Programında Cinsel Eğitim ve İstismardan Korunma İle İlgili Olabilecek Kazanımların Analizi*

Özlem ÇELİK **

Şeyma ÜNAL ***

Öz

Bu çalışmanın amacı Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2018 yılında yayınlanan Özel Eğitime İhtiyacı Olan Bireyler İçin (37-78 Ay) Okul Öncesi Özel Eğitim Öğretim Programında yer alan gelişim özellikleri ve kazandırılması hedeflenen kazanımlar içerisinde cinsel eğitim alanı ve cinsel istismara karşı korunma alanları ile ilgili olabilecek kazanımların incelenmesidir. Yapılan bu çalışma betimsel türdedir. Çalışmada veri toplamak amacıyla doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı (2018) Özel Eğitime İhtiyacı Olan Bireyler İçin (37-78 Ay) Okul Öncesi Özel Eğitim Öğretim Programı kapsamında, okul öncesi özel eğitimin amaçları ve önemi, okul öncesi özel eğitim programının tanıtımı, temel ilkeler, kazanım ve göstergeler, okul öncesi özel eğitimde planlama ve uygulama, değerlendirme bölümleri incelenmiştir. Tarama sonucunda ulaşılan olgular içerik analizi kullanılarak analiz edilmiştir. İncelenen programda, cinsel eğitime yönelik olarak direkt olmasa da dolaylı olarak yararlanılabilecek kazanımların bulunduğu düşünülmektedir. Yapılan değerlendirme sonucunda bulgular olarak 2 ana tema ve 6 alt temaya ulaşılmıştır. Programda, cinsiyet kimliği, beden tanıma, mahremiyet gibi konulara dair kazanımların yer alması, çocukların erken yaşta bu kritik konularla ilgili farkındalık ve beceriler geliştirmelerini desteklediği, bu alanlarda yapılan kazanımların ise güvenli bir çevre sağlama açısından önem taşıdığı ve ayrıca, cinsel istismardan korunma ve sosyal çevreyi ayırt etme gibi konularda sunulan kazanımların, çocukların hem bireysel hem de sosyal düzeyde sağlıklı sınırlar ve ilişkiler kurmalarına katkı sağladığı bulgularına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Cinsel eğitim, cinsel istismardan korunma, okul öncesi özel eğitim programı

Analysis of Potential Learning Outcomes Related to Sexual Education and Protection from Abuse in the Preschool Special Education Program

Abstract

The aim of this study is to examine the achievements that may be related to the areas of sexual education and protection against sexual abuse within the developmental characteristics and goals targeted in the Preschool Special Education Curriculum for Individuals in Need of Special Education (37–78 Months), published by the Ministry of National Education in 2018. This study is descriptive in nature, and the document analysis method was used to collect data. Within the scope of the Preschool Special Education Curriculum for Individuals in Need of Special Education (37–78

* Bu çalışma 9. Uluslararası Katılımlı Serebral Palsi ve Gelişimsel Bozukluklar Kongresi'nde bildiri olarak sunulmuştur.

** Dr. Öğretim Üyesi, İstanbul Okan Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, ozlem.celik@okan.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2507-9689

*** İstanbul Okan Üniversitesi, Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı, seymaunal16@gmail.com, ORCID: 0009-0006-6590-7932

Months) (Ministry of National Education, 2018), the following sections were examined: the aims and importance of preschool special education, introduction of the preschool special education program, basic principles, achievements and indicators, planning and implementation in preschool special education, and evaluation. The data obtained as a result of the review were analyzed using content analysis. In the examined program, it is believed that there are achievements that can be used indirectly, if not directly, for sexual education. As a result of the evaluation, two main themes and six sub-themes were identified. It was found that the inclusion of achievements related to issues such as gender identity, body recognition, and privacy in the program supports children in developing awareness and skills related to these critical issues at an early age. The achievements in these areas were found to be important for providing a safe environment. Additionally, achievements related to protection from sexual abuse and distinguishing elements of the social environment contribute to children's ability to establish healthy boundaries and relationships at both individual and social levels.

Keywords: Sexual education, prevention of sexual abuse, preschool special education program

Giriş

Okul öncesi dönem çocukları için öğrenme ve gelişimin en önemli anahtarı çocukların merak duygusudur. Çocuklar her şeyi merak ederler. Bunlardan birisi de cinsellikle ilgili durumlardır. Bu dönemde çocuğun yaşadığı çevre, onun her anlamda gelişimine katkı sağlamaktadır. Her açıdan gelişen çocuklar cinsel açıdan da gelişmektedir. Cinsel gelişim okul öncesi dönemde, çocuğun bilişsel ve psikososyal gelişimiyle paralel olarak artan doğal bir merakla kendini gösteren, bir süreçtir (Parmaksız, 2024). Bu süreçte çocuk cinsellik ile ilgili merak ettiklerini ailesi, çevresi ve öğretmenleri ile birlikte giderebilir (Ünlüer ve İnan, 2021). Okul öncesi dönemdeki çocuklar, başkalarının vücutlarını görmek isteyebilir; hatta zaman zaman kendi vücutlarını başkalarına gösterme eğiliminde de olabilirler (Artan, 2021). Bu dönemde çocuklar, anne babalarının ardından çevresindeki diğer bireylerle de sosyalleşmeye başlarlar (Dalzell, 2017).

Cinsiyet, kadın ve erkek olarak fiziksel özellikleri tanımlamada kullanılırken, cinsel gelişim fiziksel özelliklerin ötesinde kişilik gelişimi, bireyin kendisini nasıl hissettiği, başkalarına karşı olan davranışlarını içeren geniş bir kavramdır (Artan, 2002). Cinsel çevresel etkenlerin haricinde fizyolojik süreçlerden etkilenen bir süreçtir (Çay ve Kalaycı-Kırloğlu, 2021). Bu süreçte çocuklar kadın erkek farklılıklarını merak ederler. Bedenlerinin ve cinsel organlarının farkında olurlar (Guidry vd., 2005). Okul öncesi dönemde çocukların sordukları sorular cinsel gelişimin getirdiği normal bir süreçtir. En merak ettikleri üreme konusu ile ilgili “Ben annemin karnından nasıl çıktım? Kardeşim annemin karnında mı? Bebek annesinin karnından nasıl çıkıyor?” gibi sorular sorabilirler (Güder ve Alabay, 2018). Okul öncesi dönemde olan özel gereksinimli çocuklar da bu merak duygusunu yaşayabilmektedirler. Kendi bedenlerini, karşısındakinin bedenini, cinsel organını merak etmeleri dönemin getirdiği özelliklerdendir (Çelik, 2017).

Cinsel eğitim, çocuğun kendini tanıması, karar verme süreçlerini bilmesi, bedeni hakkında söz sahibi olması ve tüm duygu, düşüncelerini ifade edebilmesi gibi becerileri kapsamaktadır (Deniz ve

Yıldız, 2018). Cinsel eğitim, doğru bilgilerle ve yöntemlerle çocuğa sunulduğu takdirde bir 'farkındalık eğitimi'dir (Güneş, 2021). Cinsel eğitimde ailelerin en merak ettiği konulardan birisi de bu eğitime ne zaman başlanması gerektiğidir. Cinsel eğitim çocuğun dünyaya gelmesi ile başlamaktadır (İşler ve Gürşimşek, 2018). Alanda yapılan araştırmalar gösteriyor ki cinsel eğitime erken yaşlarda aile ortamında başlanmalıdır (Pradikto ve Sofino, 2019). Erken yaşta başlayan cinsel eğitim sonucu okul öncesi dönemde olan özel gereksinimli çocuk daha olumlu bir cinsel tutum ve davranış gerçekleştirecektir (Sinaga ve Simorangkir, 2021). Eğitime başlama konusunda dikkat edilmesi gereken nokta çocuğun bilişsel olarak neyi nasıl algıladığı ve bireysel farklılıklarıdır. Bu durumlara dikkat edilerek cinsel eğitim verilmeye başlanmalıdır. Cinsel eğitim de merak edilen diğer bir konu ise eğitimin kim ya da kimler tarafından verilmesi gerektiği konusudur. Bu konuda farklı görüşler bulunsa da eğitim öncelikle ailede başlar, daha sonra çevre ve eğitimciler tarafından pekiştirilerek devam eder (Güzelyurt vd., 2019). Doğru şekilde verilen cinsel eğitimin bireysel ve toplumsal faydaları oldukça çoktur (Çalışandemir vd., 2010). Cinsel eğitimin tipik gelişim gösteren ve özel gereksinimi olan çocuklar için sağladığı bazı yararlar aşağıdaki gibidir:

- Çocuklar cinsel eğitim ile birlikte cinsellikleri ile ilgili merak ettikleri ve bilmeleri gereken doğru bilgilere ulaşabilir.
- Çocuklar cinsel eğitim ile birlikte başkasının özel hayatına, farklı yaşam biçimlerine saygı göstermeyi öğrenirler.
- Çocuklar cinsel eğitim sonucunda kendi sınırlarını tanır ve öğrenirler.
- Çocuklar kendi mahremiyetlerini bilir ve başkalarının mahremiyetine saygı göstermeyi öğrenirler.
- Çocuklar cinsel gelişimleri ile ilgili duygu ve düşüncelerini cinsel eğitim sonucunda daha iyi ifade edebilirler.
- Cinsel eğitim alan çocuklar, istismardan korunmak için gerekli bilgi ve donanıma sahip olabilirler. (Semerci, 2018; Alptekin ve Tepeli, 2019).

Özel gereksinimli çocuklara verilecek cinsel eğitimin içeriğinde, bedenini tanıma, kendini ifade edebilme, cinsel organları ve işlevlerini bilme, cinsiyet farkındalığı, cinsiyet rolleri, üreme, başkasının bedenine, fikirlerine ve duygularına saygı duyma konuları bulunması gerekmektedir. Cinsel eğitimle birlikte, özel gereksinimli çocuk bedeninin kendine ait olduğunu, izinsiz kimsenin dokunmayacağını, kişisel sınırlarını, iyi ve kötü dokunuşları öğrenebilmektedir. En önemlisi ise 'hayır' diyebilme gibi kendini koruyabileceği beceriler özel gereksinimli çocuklara öğretilmelidir (Pick vd., 2000; Çankırı, 2018; SIECUS, 2004; İşler, 2017; Eliküçük, 2011). Öğretilen kendini koruyabilme becerileri, okul öncesi dönemde olan özel gereksinimli çocuğun kendini cinsel istismardan koruması için önemli bir adımdır.

Okul Öncesi Özel Eğitim Programında Cinsel Eğitim ve İstismardan Korunma ile İlgili Olabilecek Kazanımların Analizi

Cinsel istismarın, özel gereksinimli çocuğa cinsel haz amaçlı sarılma, izinsiz öpme, okşama, bedenine dokunma veya fotoğraf isteme, uygunsuz fotoğraf gönderme, çocuğun cinsel organına bakma gibi temas içermeyen birçok farklı çeşidi vardır (Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği, 2022). Cinsel istismar, çocuğun anlayamadığı, isteyerek kabul etmediği, hazır bulunmadığı durumlarda yetişkin ya da kendisinden büyük kişiler tarafından cinsel eyleme davet edilmesidir (Carson vd., 2013). Bu durum oldukça travmatik etkileri olan bir deneyimdir (Odacı ve Türkkan, 2020). Cinsel istismar özel gereksinimli çocuk için yalnızca fiziksel teması içermez. Özel gereksinimli bireylerin cinsel istismara oldukça açık olduğu toplum tarafından bilinmektedir (Çelik ve İpçi, 2020). Ailelerin ve öğretmenlerin en büyük görevi, bu istismarların önüne geçebilmek için özel gereksinimli çocuklara cinsel eğitim vermektir (Ersoy ve Özkan, 2017). Cinsel eğitim cinsel istismarı önlemede çok önemli bir araçtır. Cinsel istismarı önlemeye yönelik verilecek tüm bilgilere çocukların yaşına uygun bir şekilde olmalıdır. Okul öncesi dönemde olan özel gereksinimli çocuk için öğretilecek bilgiler olabildiğince kısa, anlaşılır ve somut düzeyde verilmelidir (Türk Kurtça, 2022). Ebeveynler ve eğitimcilerin en temel görevi, cinsel eğitim sürecinde okul öncesi dönemde olan özel gereksinimli çocuklardan gelen soruları basit ve anlaşılır bir şekilde cevaplandırmaktır (Çelik ve İpçi, 2020). Okul öncesi dönemde olan özel gereksinimli çocuklar için cinsel istismardan korunmaya yönelik oyunlar, videolar ve drama gibi etkinlikler kullanılabilir. Bu çocukların yaşı ve gelişim düzeylerine uygun okul temelli çocuk istismarını engelleme programlarının daha yaygın ve görünür hale getirilmesi ile çocukların kendilerini cinsel istismara karşı nasıl koruyacakları konusunda bilgi ve becerilerinin artması sağlanabilir (Odacı ve Türkkan, 2022). Bu çerçevede okul öncesi dönemde olan özel gereksinimli çocuklarla çalışan eğitimcilerin de cinsel istismarı önleme ve risk faktörü oluşturan durumları algılama konusunda bilinçlendirilmesi gerekmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanmış olan Özel Eğitime İhtiyacı Olan Bireyler İçin (37-78 Ay) Okul Öncesi Özel Eğitim Öğretim Programında (MEB, 2018 Özel Eğitim Programı) özel gereksinimli çocuğun gelişimsel düzeyi temelinde kazanımlar seçilir ve planlanır. Bu uygulamalar kurumda öğretmen ve evde ebeveyn tarafından desteklenir. Program süreç temelli, yaparak ve yaşayarak öğrenmeyi hedeflemektedir. Okul öncesinde bulunan Özel Eğitim Programı çocuğun ilgi ve merakına göre düzenlenebilmektedir. Bu programda yer alan gelişim alanları, bilişsel gelişim, alıcı dil gelişimi, ifade edici dil gelişimi, kaba motor gelişimi, ince motor gelişimi, sosyal-duygusal gelişim, uyumsal beceriler gelişim alanıdır (MEB Okul Öncesi Özel Eğitim Öğretim Programı, 2018). Cinsel eğitim ve cinsel istismardan korunmayı içeren kazanımlar bir çatı altında toplanmamış olsa da diğer gelişim alanlarından bağlantısız düşünülmemelidir (Deniz ve Yıldız, 2018).

MEB, 2018 Özel Eğitim Programında cinsel eğitimi ve cinsel istismardan korunma ile ilgili olabilecek kazanımları inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır. Fakat bu konuda okul öncesi

programını inceleyen çalışmalar mevcuttur. Yapılan alan yazın taramasında Deniz ve Yıldız (2018) Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Programında Cinsel Gelişim ve Cinsel Eğitim adlı çalışmasına ulaşılmıştır. Bu araştırmanın sonucundaki bulguların, okul öncesi özel eğitim programında cinsel eğitim ve cinsel istismardan korunma ile ilgili kazanım ve açıklamaların programa eklenmesinde katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Böylece özel eğitimde cinsel gelişim konularının düzenli bir şekilde ele alınmasına yönelik program geliştirme çalışmalarına bilimsel bir temel sağlanabilir. Bu çalışmada Okul Öncesi Özel Eğitim Öğretim Programında cinsel eğitim ve cinsel istismardan korunmayı içerebilecek kazanımlar incelenmiştir. Programda bulunan kazanımların içerisinde, cinsel eğitim ve cinsel istismardan korunma konularının bulunduğu gelişim alanlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Okul Öncesi Özel Eğitim Programında cinsel eğitim ve cinsel istismardan korunma ile ilgili kazanımların neler olabileceğini belirlemek amacıyla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. MEB, 2018 Özel Eğitim Programı'nda yer alan gelişim alanlarında cinsel eğitim ile ilgili olabilecek kazanımlar nelerdir?
2. MEB, 2018 Özel Eğitim Programı'nda yer alan gelişim alanlarında cinsel istismara karşı korunma ile ilişkili olabilecek kazanımlar nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, nitel araştırma desenlerinden doküman analizi kullanılarak tasarlanmıştır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, bireylerin algılarını ve olayları doğal ortamlarında, gerçekçi ve bütünsel bir şekilde ortaya koymaya yönelik bir süreçtir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Betimsel nitelikteki bu çalışma, Millî Eğitim Bakanlığı (2018) tarafından yayımlanan Özel Eğitim Programı'nın cinsel eğitim ve cinsel istismardan korunma ile ilgili kazanımlarını incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, program içeriğini detaylı bir şekilde analiz etmeyi ve belirlenen başlıklar doğrultusunda değerlendirmeler yapmayı hedeflemiştir.

Veri Kaynağı

Araştırmanın veri kaynağı, Millî Eğitim Bakanlığı (2018) tarafından yayımlanan "Özel Eğitime İhtiyacı Olan Bireyler İçin (37-78 Ay) Okul Öncesi Özel Eğitim Öğretim Programı'dır. Bu program, cinsel eğitim ve cinsel istismardan korunma konularında yer alan kazanımlar açısından incelenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama sürecinde, doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Program içeriği detaylı bir şekilde incelenmiş, giriş, kazanımlar, öğrenme süreci ve değerlendirme başlıkları çerçevesinde analiz edilmiştir. Ayrıca, programın içerdiği kazanımlar, gelişim alanlarına göre sınıflandırılmıştır.

Verilerin Toplanması

Program başlıklarına göre detaylı bir şekilde inceleme yapılmış ve içerik analizi yöntemi ile veriler elde edilmiştir.

Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin analizi, belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde verileri düzenleyip yorumlamaya yarayan bir teknik olan içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir (Yıldırım & Şimşek, 2011). İçerik analizinde temel amaç, benzer verileri belirli tema ve kavramlara göre gruplandırmak ve bulguları açık ve anlaşılır bir biçimde sunmaktır. Programdaki cinsel eğitim ve cinsel istismardan korunma ile ilgili kazanımlar belirlenmiş, bu kazanımların içeriği özetlenmiş ve araştırma bulgularına ulaşılmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmada kullanılan doküman analizi yöntemi ile elde edilen bulguların geçerlik ve güvenilirliği, araştırmanın başından sonuna kadar sistematik bir şekilde takip edilmiştir. Verilerin doğruluğunu ve tutarlılığını sağlamak için içerik analizi yöntemiyle detaylı bir inceleme yapılmış, böylece bulguların güvenilirliği artırılmıştır (Büyüköztürk vd., 2017). Verilerin doğruluğu, araştırma sorularıyla tutarlılığı göz önünde bulundurularak sağlanmış; verilerin güvenilirliği ise farklı araştırmacılar tarafından kodlamaların karşılaştırılması ve yorum birliği oluşturulması yoluyla artırılmıştır. Ayrıca, elde edilen bulguların kapsam geçerliği açısından değerlendirilmesi için uzman görüşlerine başvurulmuştur.

Bulgular

Bu bölümde araştırmanın konusu olan Millî Eğitim Bakanlığı (2018) Özel Eğitime İhtiyacı Olan Bireyler İçin (37-78 Ay) Okul Öncesi Özel Eğitim Öğretim Programı kapsamında yer alan kazanımlar incelenmiştir. Program kapsamında incelenen kazanımlardan cinsel eğitim ve cinsel istismardan korunma ile ilgili olabileceği düşünülen kazanımlar 2 ana tema, cinsel eğitim ile ilgili olabilecek kazanımlar ve cinsel istismardan korunma ile ilgili olabilecek kazanımlar şeklinde belirlenmiştir. Cinsel eğitim ile ilgili olabilecek kazanımlar ana temasına bağlı olarak 3 alt tema, cinsiyet kimliği tanıma ile ilgili olabilecek kazanımlar, bedenini tanıma ile ilgili olabilecek kazanımlar, mahremiyeti öğrenme ile ilgili olabilecek kazanımlar şeklindedir.

İkinci ana tema cinsel istismardan korunma ile ilgili olabilecek kazanımlar ana teması da üç alt tema, cinsel istismardan korunmayı öğrenme ile ilgili olabilecek kazanımlar, olay örüntüsü kurmayı öğrenme ile ilgili olabilecek kazanımlar, sosyal çevre ve aile bireylerini ayırt etme ile ilgili olabilecek kazanımlar şeklinde belirlenmiş olup tablolarda sunulmuştur.

Program kapsamında incelenen kazanımlardan cinsel eğitim ve cinsel istismardan korunma ile ilgili olabileceği düşünülen kazanımlar 2 ana tema şeklinde belirlenmiştir. Bunlar Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1

Konuya Göre Hazırlanan Temaların Alt Temalara Göre Dağılımı

Temalar	Alt Temalar
Cinsel Eğitim ile İlgili Olabilecek Kazanımlar	Cinsiyet Kimliği Tanıma ile İlgili Olabilecek Kazanımlar Bedenini Tanıma ile İlgili Olabilecek Kazanımlar Mahremiyeti Öğrenme ile İlgili Olabilecek Kazanımlar
Cinsel İstismardan Korunma ile İlgili Olabilecek Kazanımlar	Cinsel İstismardan Korunmayı Öğrenme ile İlgili Olabilecek Kazanımlar Olay Örüntüsü Kurmayı Öğrenme ile İlgili Olabilecek Kazanımlar Sosyal Çevre ve Aile Bireylerini Ayırt Etme ile İlgili Olabilecek Kazanımlar

Tablo 1’de görüldüğü üzere cinsel eğitim ile ilgili olabilecek kazanımlar ana temasına bağlı olarak 3 alt tema, cinsiyet kimliği tanıma ile ilgili olabilecek kazanımlar, bedenini tanıma ile ilgili olabilecek kazanımlar, mahremiyeti öğrenme ile ilgili olabilecek kazanımlar şeklindedir. Program kapsamında incelenen kazanımlardan cinsel eğitim temasıyla ilişkili olarak cinsiyet kimliğini tanıma ile ilgili olabilecek kazanımlar Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2

Cinsel Eğitimle İlgili Olabilecek Kazanımlar

Alt Tema: Cinsiyet Kimliğini Tanıma İle İlgili Olabilecek Kazanımlar
“Yaşlı ve genç insanları ayırt eder.” (BG, ss: 18)
“Arkadaşının cinsiyetini söyler.” (SDG, ss: 37)
“Yetişkinlerin cinsiyetini doğru olarak söyler.” (SDGA, ss: 36)
“Cinsiyeti ile ilgili özelliklerini söyler.” (SDG, ss: 38)
“Duyguya dayalı kişilik özelliklerini söyler.” (SDG, ss: 39)
“Kendine özgü bilgileri daha detaylı açıklar.” (SDG, ss: 39)
“Rollerini yerine getirerek takım oyunu oynar.” (SDG, ss: 39)

BGA: Bilişsel Gelişim, ADGA: Alıcı Dil Gelişimi, İEDGA: İfade Edici Dil Gelişimi, SDGA: Sosyal Duygusal Gelişim, UBGA: Uyumsal Beceriler Gelişimi

Tablo 2 incelendiğinde Milli Eğitim Bakanlığı (2018) Özel Eğitime İhtiyacı Olan Bireyler İçin (37-78 Ay) Okul Öncesi Özel Eğitim Öğretim Programında cinsel eğitim teması altında cinsiyet kimliği tanıma ile ilgili olabilecek kazanımlara yer verilmiştir. Tabloda bilişsel gelişim alanından 1, sosyal duygusal

Okul Öncesi Özel Eğitim Programında Cinsel Eğitim ve İstismardan Korunma ile İlgili Olabilecek Kazanımların Analizi

gelişim alanından 6 kazanım olduğu görülmektedir. Program kapsamında, cinsel eğitim temasıyla ilişkili olarak bedenini tanıma alt temasıyla ilgili olabilecek kazanımlara Tablo 3’de yer verilmiştir.

Tablo 3

Bedenini Tanıma İle İlgili Olabilecek Kazanımlar

Alt Tema: Bedenini tanıma ile ilgili olabilecek kazanımlar
<i>“İki vücut bölümü içeren insan resmi çizer.” (BG, ss: 17)</i>
<i>“Altı vücut bölümü içeren insan resmi çizer.”(BG, ss: 19)</i>
<i>“Kendi yaşamındaki değişimleri açıklar.” (BG, ss: 22)</i>
<i>“Eksik bırakılan insan resmini tamamlar.” (BG, ss:23)</i>

Tablo 3 incelendiğinde Millî Eğitim Bakanlığı (2018) Özel Eğitime İhtiyacı Olan Bireyler İçin (37-78 Ay) Okul Öncesi Özel Eğitim Öğretim Programında cinsel eğitim teması altında bedenini tanıma ile ilgili olabilecek kazanımlara yer verilmiştir. Tabloda bilişsel gelişim alanından 4 kazanıma yer verilmiştir. Program kapsamında, cinsel eğitim temasıyla ilişkili olarak mahremiyeti öğrenme alt temasıyla ilgili olabilecek kazanımlara Tablo 4’de yer verilmiştir.

Tablo 4

Mahremiyeti Öğrenme İle İlgili Olabilecek Kazanımlar

Alt Tema: Mahremiyeti öğrenme ile ilgili olabilecek kazanımlar
<i>“Önü açık giysilerin önünü kapatmayı sağlayan düğme, kuşak ve benzeri giysi parçalarını açar.” (UBG, ss:42)</i>
<i>“Sözel ya da sözel olmayan davranışlarla tuvalete gitme isteğini ifade eder.” (UBG, ss:42)</i>
<i>“Giyinip soyunurken mahremiyetine dikkat eder.” (UBG, ss:42)</i>
<i>“Yetişkin kontrolünde bağımsız banyo yapar.” (UBG, ss:43)</i>
<i>“Küçük tuvaletini yardımsız yapar.” (UBG, ss: 42)</i>
<i>“Üzerindeki giysilerin fermuarlarını kapatır.” (UBG, ss:42)</i>
<i>“Yardım ya da hatırlatma olmadan tüm tuvalet gereksinimlerini kendisi karşılar.” (UBG, ss:43)</i>

Tablo 4 incelendiğinde Millî Eğitim Bakanlığı (2018) Özel Eğitime İhtiyacı Olan Bireyler İçin (37-78 Ay) Okul Öncesi Özel Eğitim Öğretim Programında cinsel eğitim teması altında mahremiyeti öğrenme ile ilgili olabilecek kazanımlara yer verilmiştir. Tabloda uyumsal beceriler alanından 7 kazanıma yer verilmiştir. Program kapsamında, cinsel istismardan korunma temasıyla ilişkilendirilebilecek gelişim alanlarına ait çeşitli kazanımlara Tablo 5 ‘de yer verilmiştir.

Tablo 5*Cinsel istismardan korunma ile ilgili olabilecek kazanımlar***Alt Tema: Cinsel istismardan korunma ile ilgili olabilecek kazanımlar**

- “Bir olayın gerçek ya da hayal olup olmadığını söyler.” (BG, ss:17)*
- “Çevresindeki varlıkları ve olayları gözlemleyerek ayrıntılı betimlemeler yapar.” (BG, ss:18)*
- “Bilgi toplamak, incelemek, süreç ve ilişkileri gözlemlemek amacıyla araç ve gereçleri ya da duyularını kullanır.” (BG, ss20):*
- “Kendisi ya da bir başkası hakkındaki duygu ve düşüncelerini ifade etmek için nesneleri, hareketleri ya da sözcükleri kullanır.” (BG, ss:20)*
- “Duyularını kullanarak varlıklar hakkında topladığı bilgileri anlatır.” (BG, ss:22)*
- “Konuşma sırasında farklı ses tonu kullanımlarından mesajın «öfke», «şaka» gibi alt mesajlarını anladığını davranışlarıyla gösterir.” (ADG, ss:25)*
- “Geriye ve ileriye doğru hızlı hareket eder.” (MG, ss:29)*
- “Güven duyduğu tanıdık yetişkinde kendiliğinden sarılır.” (SDG, ss:35)*
- “Yetişkinin ya da akranının taleplerinin nedenini sorar.” (SDG, ss:39)*
- “Küçük tuvaletini yardımsız yapar.” (UBG, ss:42)*

Tablo 5 incelendiğinde Millî Eğitim Bakanlığı (2018) Özel Eğitime İhtiyacı Olan Bireyler İçin (37-78 Ay) Okul Öncesi Özel Eğitim Öğretim Programında cinsel istismardan korunma ile ilgili olabilecek kazanımlar teması altında tehlikelerden korunma ilgili olabilecek kazanımlara yer verilmiştir. Tabloda bilişsel gelişim alanından 5, alıcı dil gelişim alanından 1, sosyal duygusal gelişim alanından 2, motor gelişim alanından 1 , uyumsal beceriler gelişim alanından 1 kazanıma yer verilmiştir. Program kapsamında, cinsel istismardan korunma temasıyla ilişkilendirilebilecek olay örgüsü kurmayı öğrenme alt temasıyla bağlantılı kazanımlara Tablo 6’da yer verilmiştir.

Tablo 6*Olay örgüsü kurmayı öğrenme ile ilgili olabilecek kazanımlar***Alt Tema: Olay örgüsü kurmayı öğrenme ile ilgili olabilecek kazanımlar**

- “Geçmişte yaşadığı bir olayı anlatır.” (BG, ss:18)*
- “Sosyo-dramatik oyunlar içerisinde basit senaryolar oluşturur.” (BG, ss:19)*
- “Bir olayı oluş sırasına göre anlatır.” (BG, ss:20)*
- “Günün farklı zaman dilimlerinin isimlerini söyler.” (BG, ss:22)*
- “Geçmiş olayları yeni yaşantısı ile ilişkilendirerek anlatır.” (BG, ss:20)*
- “Kendi yaşamındaki değişimleri açıklar.” (BG, ss:22)*
- “Bir öyküyü doğaçlama yaparak canlandırır.” (BG, ss:23)*

“Yeni tanıştığı akranları ile rol alarak oyun oynar.” (SDG, ss:38)

Tablo 6 incelendiğinde Millî Eğitim Bakanlığı (2018) Özel Eğitime İhtiyacı Olan Bireyler İçin (37-78 Ay) Okul Öncesi Özel Eğitim Öğretim Programında cinsel istismardan korunma ile ilgili olabilecek kazanımlar teması altında olay örüntüsü kurmayı öğrenme ile ilgili olabilecek kazanımlara yer verilmiştir. Tabloda bilişsel gelişim alanından 7, sosyal duygusal gelişim alanından 1 kazanıma yer verilmiştir. Program kapsamında, cinsel istismardan korunma temasıyla ilişkilendirilebilecek sosyal çevre ve aile bireylerini ayırt etme ile ilgili olabilecek kazanımlar alt temasıyla bağlantılı kazanımlara Tablo 7’de yer verilmiştir.

Tablo 7

Sosyal çevre ve aile bireylerini ayırt etme ile ilgili olabilecek kazanımlar

“Kendisini ve ailesini tanıtır.” (BG, ss:18)

“Okulunun ve sınıfının adını söyler.” (BG, ss:18)

“Sorulduğunda sosyal ilişki içinde olduğu herhangi bir varlığın ismini söyler.” (SDG, ss:35)

“Sorulduğunda günlük yaşamı ile ilgili bilgi verir.” (SDG, ss:35)

“Sorulduğunda sosyal ilişki içinde olduğu herhangi bir varlığın ismini söyler.” (SDG, ss:35)

“Ev ve okul ortamındaki etkinlikleri anlatır.” (BG, ss:18)

“Yetişkin ve akranları ile mırıldanmadan açık ve anlaşılır konuşur.” (SDG, ss:35)

“Tanıdık yetişkini kendiliğinden selamlar.” (SDG, ss:35)

“Ebeveynin gözetimi altında yabancı bir yetişkinle iletişim kurar.” (SDG, ss:35)

“Yetişkinin önerdiği ve gereksinim duyduğu yardım talebini kabul eder.” (SDG, ss:35)

“Tuvaletini yaptıktan sonra temizlenmek için yetiştikten yardım ister.” (UBG, ss:42)

Tablo 7 incelendiğinde Millî Eğitim Bakanlığı (2018) Özel Eğitime İhtiyacı Olan Bireyler İçin (37-78 Ay) Okul Öncesi Özel Eğitim Öğretim Programında cinsel istismardan korunma ile ilgili olabilecek kazanımlar teması altında sosyal çevre ve aile bireylerini ayırt etmeyi öğrenme ile ilgili olabilecek kazanımlara yer verilmiştir. Tabloda bilişsel gelişim alanından 3, sosyal duygusal gelişim alanından 7, uyumsal beceriler gelişim alanından 1 kazanıma yer verilmiştir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Millî Eğitim Bakanlığı (2018) Özel Eğitime İhtiyacı Olan Bireyler İçin (37-78 Ay) Okul Öncesi Özel Eğitim Öğretim Programı incelendiğinde cinsel eğitim ve cinsel istismardan korunma ile ilgili olabilecek kazanımlar 2 ana tema ve 6 alt temada toplanmıştır. Cinsel eğitim ile ilgili olabilecek kazanımlar 3 alt tema altında toplanmıştır. Bunlar; cinsiyet kimliğini tanıma ile ilgili olabilecek kazanımlar, bedenini

tanıma ile ilgili olabilecek kazanımlar ve mahremiyeti öğrenme ile ilgili olabilecek kazanımlardır. Cinsel istismardan korunma ile ilgili olabilecek kazanımlar ana teması da 3 alt tema da toplanmıştır. Bunlar; cinsel istismardan korunmayı öğrenme ile ilgili olabilecek kazanımlar, olay örüntüsü kurmayı öğrenme ile ilgili olabilecek kazanımlar, sosyal çevre ve aile bireylerini ayırt etme ile ilgili olabilecek kazanımlardır.

Araştırmanın konusu olan Okul Öncesi Özel Eğitim Programında yer alan kazanımlara bakıldığında cinsel eğitim ve cinsel istismardan korunma ile ilgili olabilecek kazanımların çoğunlukla sosyal ve duygusal gelişim alanı altında yer aldığı görülmüştür. Parmaksız (2024) de yaptığı Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) 2013 Okul Öncesi Eğitim Programının Cinsel Eğitim Bağlamında Kazanım/göstergeler ve Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi adlı çalışmada öğretmenlerin MEB (2013) Okul öncesi eğitim programına ait kazanım ve göstergelerdeki değerlendirmelerin hepsine bakıldığında öğretmenlerin genel olarak cinsel gelişim kapsamında sosyal-duygusal gelişim alanına ait kazanım ve göstergelere yoğunlaştığı sonucu bu bulgumuzu destekler niteliktedir.

Araştırmada elde edilen bulgulardan biri cinsiyet kimliğini tanıma ile ilgili olabilecek kazanımlardan ““Cinsiyeti ile ilgili özelliklerini söyler.” (SDGA, ss: 38), “Yetişkinlerin cinsiyetini doğru olarak söyler.” (SDG, ss: 36) kazanımlarıdır. Okul öncesi dönemdeki özel gereksinimli çocukların bedenlerini tanıması, eksik bırakılan resimde vücudu tamamlayabilmesi cinsel eğitimin önemli bir basamağı olabilmektedir. Özel gereksinimli çocukların cinsiyet kimliği gelişimi ve cinsel eğitimi, sağlıklı bir cinsel kimlik ilişkiler geliştirmelerine fayda sağlayacak önemli bir süreçtir. Cinsiyet kimliğini bilme, bedenini tanıma ve mahremiyeti öğrenme alt temalarının altında uygun olabilecek kazanımların cinsel eğitimin hedeflerine paralel bir bulgu olduğu düşünülmektedir. Çalışandemir ve diğerleri (2010) yaptıkları araştırmada elde ettiği bulguda çocukların kendilerine güvenmeleri ileriki yaşantılarını olumlu yönde etkileyecek ve sağlıklı cinsel kimlik geliştirmelerine yardımcı olacağı sonucu da bu bulgusunu desteklemektedir.

Araştırmada elde edilen bir başka bulgu ise mahremiyeti tanıma ile ilgili olabilecek kazanımlardan “Giyinip soyunurken mahremiyetine dikkat eder.” (UBGA, ss:42), “Yardım ya da hatırlatma olmadan tüm tuvalet gereksinimlerini kendisi karşılar.” (UBGA, ss:43) kazanımlarıdır. Cinsel eğitim ile özel gereksinimli çocuklara, bedenlerinin kendilerine ait olduğunu ve bedeninin sınırlarını koruması gerektiği öğretilir. Çelik ve İpçi (2020) de yaptığı çalışmada çocukların kendi başlarına bağımsız olarak giyinip soyunmaları onların cinsel istismardan korunmasını sağlayacaktır sonucuna ulaşmışlardır. Özel gereksinimli çocukların en önemli gelişim basamaklarından bir tanesi de tuvalet gereksinimini bağımsız karşılayabilmesidir. Özel gereksinimli çocuklar için başarılı bir şekilde öğretilmiş tuvalet eğitimi, kendi bedenleriyle sağlıklı ilişkiler kurmalarını sağlarken, ilerleyen yaşlarda daha kapsamlı cinsel eğitim almalarına da fayda sağlayabilir.

Okul Öncesi Özel Eğitim Programında Cinsel Eğitim ve İstismardan Korunma ile İlgili Olabilecek Kazanımların Analizi

Araştırmada yer alan başka bir bulgu ise “Kendine özgü bilgileri daha detaylı açıklar.” (SDG, ss: 39) ve “Kendi yaşamındaki değişimleri açıklar.” (BG, ss: 22) kazanımı çocukların cinsel eğitiminde toplumsal ve bireysel olarak yararlarını anlatmaktadır. Bu kazanımda okul öncesi dönemde olan özel gereksinimli çocuğun kendisi ile ilgili yaşadığı fiziksel, sosyal ve duygusal değişimleri yakın çevresine anlatabilmesinin önemi vurgulanmaktadır. Cinsel eğitimin okul öncesi dönemde olan özel gereksinimli çocuk için toplumsal yararına bakıldığında “Rollerini yerine getirerek takım oyunu oynar.” (SDG, ss: 39) kazanımı karşımıza çıkmaktadır. Özel gereksinimli çocukların toplum içerisinde bireylerin farklı rol ve görevlere sahip olduğunu (anne, baba, öğretmen, polis vb.) öğrenmesi cinsel eğitim açısından oldukça önem arz etmektedir. Özel gereksinimli çocuklar için takım oyunları oynamak, cinsel eğitim içerisinde çocuğa öğretilen birçok beceriyi günlük yaşama aktarması için önemli bir beceridir.

Okul öncesi döneme olan özel gereksinimli çocuğun tehlikeli işleri fark etmesi, uzak durması ileriki yaşantısı için cinsel istismardan da korunmasını sağlayacaktır. Programda bulunan “Konuşma sırasında farklı ses tonu kullanımlarından mesajın «öfke», «şaka» gibi alt mesajlarını anladığını davranışlarıyla gösterir.” (SDG, ss:25), Tehlikeli durumları tanımlar.” (SDG, ss:36) kazanımları bahsedilen görüşü desteklediği düşünülmektedir. Gürbüz’ün (2018) yaptığı araştırmada özel gereksinimi olan çocukların kime güvenmeleri gerektiğini bilmeleri, hoş olmayan durumlar karşısında hayır demeleri, kendi bakımlarını yapmaları konusunda yeteri kadar beceriye sahip olmadıklarına göre farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur. Bir başka çalışma olan Çelik ve Yücel’in (2023) yaptığı araştırmanın analizleri sonucunda özel gereksinimi olan çocukların yetersizlik düzeylerine göre, cinsel uyarılma, mahremiyet ve güven, bedensel gelişim, cinsel taciz, duygusal değişimler ve cinsel özbakım boyutları açısından anlamlı farklılıklar olduğu ortaya koyulmuştur. Verilen bu çalışmaların bulguları ise bizim çalışmamızı destekler niteliktedir.

Deniz ve Yıldız’ın (2018) yaptığı araştırmada, MEB (2013) Okul Öncesi Eğitim Programının cinsel eğitim açısından yetersiz olduğu vurgusu araştırmanın dikkate değer bir bulgusu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu araştırmada ise Millî Eğitim Bakanlığı (2018) Özel Eğitime İhtiyacı Olan Bireyler İçin (37-78 Ay) Okul Öncesi Özel Eğitim Öğretim Programında cinsel eğitime ve cinsel istismardan korunmaya yönelik olarak direkt olmasa da dolaylı olarak yararlanılabilecek kazanımların bulunduğu düşünülmektedir.

Araştırma kapsamında sunulacak öneriler ise şu şekildedir;

- Sağlıklı cinsel kimlik oluşturabilmeleri ve her insana saygı duymayı öğrenebilmeleri için okul öncesi dönemde olan özel gereksinimli çocuklara cinsel eğitim verilmesi önerilmektedir.

- Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Özel Eğitim Öğretim programında yer alan kazanımlara cinsel gelişim alanının başlık olarak eklenmesi önerilir. Buna bağlı olarak alanında uzman görüşleri alınarak kazanım ve göstergelerin oluşturulması önerilir.
- Okul öncesi özel eğitim programında yer alabilecek cinsel eğitim ve cinsel istismar ile ilgili kazanımlarla bir pilot çalışma yapılarak uygulamaya göre revize edilmesi önerilir.

Araştırma ve Yayın Etiği

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

Çalışma kapsamında canlı bir varlık ile çalışılmadığı için etik kurul izni gerektirmemektedir.

Yazarların Katkı Oranı

1. yazar %50, 2. yazar %50 oranında katkı sunmuştur.

Çıkar Çatışması

Çıkar çatışması teşkil edebilecek durum ve ilişki yoktur.

Kaynaklar

- Alptekin, A. & Tepeli, K. (2019). Farklı yetersizliği olan 48-72 ay çocuklarda cinsel gelişimin incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 20(4), 737-762.
<https://doi.org/10.21565/ozelegitimdergisi.526557>
- Artan, İ. (2002). *Cinsel eğitim etkinliklerinin ders programları aracılığı ile uygulanması*. Yaşadıkça Eğitim, 73.
- Artan, İ. (2021). Cinsel gelişim ve eğitim. In N. Baysal Metin (Ed.), *Doğum öncesinden ergenliğe çocuk gelişimi* (4. ed.). Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (23. baskı). Pegem Akademi.
- Carson, D. K., Foster, J. M., & Tripathi, N. (2013). Child sexual abuse in India: Current issues and research. *Psychological Studies*, 58(3), 318-325.
- Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği. (2022). Çocuğa Yönelik Cinsel İstismar: Tanımı ve Farklı Türleri. Erişim adresi: <https://cinselsiddetlemucadele.org/2020/05/18/cocuga-yonelik-cinsel-istismar-tanimi-ve-farkli-turleri>
Erişim tarihi: 25.02.2024.
- Çalışandemir, F., Bencik, S., & Artan, İ. (2010). Çocukların cinsel eğitimi: Geçmişten günümüze bir bakış. *Eğitim ve Bilim*, 33, 150.
- Çankırı, A. (2018). *Okul öncesi dönem çocuklarının cinsel eğitimi ile ilgili anne baba görüşlerinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çay, M., & Kırloğlu, H. İ. K. (2021). Cinsel Sağlık Ölçeği'nin sosyal hizmet öğrencileri örnekleminde psikometrik özelliklerinin incelenmesi: Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi*, 0(18), 1-14.
<https://doi.org/10.46218/tshd.985524>
- Çelik, Ö. (2017). Zihinsel yetersizliği olan bireylerin cinselliği ile ilgili çalışmalar yapan uzman görüşleri. *Turkish Studies*, 12(17), 113-132.

Okul Öncesi Özel Eğitim Programında Cinsel Eğitim ve İstismardan Korunma ile İlgili Olabilecek Kazanımların Analizi

- Çelik, Ö., & İpçi, K. (2020). Zihinsel yetersizliği olan bireylere yönelik cinsel istismar: Ulusal haber ajanslarına yansıyan olgular üzerinden bir inceleme. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 8(2), 737-753. doi: 10.14689/issn.2148-624.1.8c.2s.14m
- Çelik, Ö., & Yücel, S. (2023). Zihin yetersizliği olan ergenlerin cinsel gelişim özelliklerinin ebeveyn bildirimleri üzerinden incelenmesi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(3), 801-825. <https://doi.org/10.33711/yyuefd.1235813>
- Dalzell, H. (2017). *Human sexuality: Sexuality across the lifespan: Childhood and adolescence*. CE4Less. <https://www.ce4less.com>
- Deniz, Ü., & Yıldız, R. (2018). Milli eğitim bakanlığı okul öncesi eğitim programında cinsel gelişim ve cinsel eğitim. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(2), 431-447.
- Eliküçük, A. (2011). *Anne-babalara uygulanacak cinsel gelişim eğitiminin 6 yaş çocukları bulunan ebeveynlerin bilgi düzeylerine etkisinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ersoy, Ö. A., & Özkan, H. K. (2017). Okul öncesi dönem çocuklarının cinsel istismara ilişkin bilgilerinin incelenmesi: Nitel bir bakış. *Cumhuriyet International Journal of Education-CIJE*, 6(1), 123-139.
- Guidry, L., Lake, V. E., Jones, I., & Rice, D. C. (2005). Literacy focused servicelearning projects as a tool to augment children's literature courses. 25(3), 231- 236. <https://doi.org/10.1080/1090102050250306>.
- Gürbüz, S. (2018). *Ergenlik dönemindeki zihin yetersizliği olan bireylerin cinsel gelişim özelliklerinin ebeveyn görüşleri ile değerlendirilmesi: Bir ölçek geliştirme çalışması* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Güder, S. Y. ve Alabay, E. (2018). Children's questions and answers of parents: Sexual education dilemma. *International Journal of Progressive Education*, 14(6), 138-151. <https://doi.org/10.29329/ijpe.2018.179.11>.
- Güneş, A. (2021). *Adım Adım Çocuklarda Cinsel Eğitim*. Timaş Yayınları.
- Güzelyurt, T., Yalçınkaya, Ö., Saluci, Ü., & Öglü, H., Ürüm, R. (2019). Okul öncesi öğretmenlerinin cinsel eğitime ilişkin görüşleri. *Çocuk, Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi*, 2(2), 110-122.
- İşler, S. (2017). *Okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin cinsel gelişime ve cinsel eğitime yönelik bilgi düzeylerinin ve tutumlarının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Doğu Akdeniz Üniversitesi, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü.
- İşler, S., & Gürşimşek, A. İ. (2018). 3-6 Yaş Çocuklarının Cinsel Eğitiminin Gerekliliği ile İlgili Ebeveyn Görüşlerinin İncelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(3), 845-867.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018). *Özel eğitime ihtiyacı olan bireyler için okul öncesi özel eğitim öğretim programı (37-78 ay)*. https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_10/09145549_Okul_Yncesi_son_pdf.pdf
- Odacı, H., & Türkkan, T. (2020). Cinsel istismar şüphesi bulunan çocukla görüşme: Öğretmenler ve okul psikolojik danışmanları nasıl davranmalı ve neler yapmalı? *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 19(1), 685-706.
- Parmaksız, E. (2024). *Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) 2013 Okul öncesi eğitim programının cinsel eğitim bağlamında kazanım/göstergeler ve öğretmen görüşlerine göre incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Celal Bayar Üniversitesi, Eğitim Enstitüsü.
- Pick, S., Givaudan, M., & Brown, J. (2000). Quietly working for school-based sexuality education in Mexico: Strategies for advocacy. *Reproductive Health Matters*, 8(16), 92-102.
- Pradikto, B., & Sofino, S. (2019). Sex education in family: study on children living far apart with the family. *Journal of Nonformal Education*, 5(2), 132-137.
- Semerci, B. (2018). *Çocuklarımızla Cinsellik Hakkında Nasıl Konuşalım?* Alfa Yayınları.

- SIECUS. (2004). Guidelines for comprehensive sexuality education 3rd edition. National Guidelines Task Force. Erişim adresi: <https://siecus.org/wp-content/uploads/2018/07/Guidelines-CSE.pdf> Erişim tarihi: 25.02.2024.
- Sinaga, D., & Simorangkir, M. (2021). Understanding early sex education through image story media., *International Journal of Recent Innovations in Academic Research*, 5(8), 103-108.
- Türk Kurtça, T. (2022). Çocuk cinsel istismarını önleme programlarında ebeveyn eğitimi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar Dergisi*, 14(1), 247-254.
- Ünlüer, E. & İnan, R. (2021). Okul öncesi öğretmen adaylarının cinsel eğitim hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(2), 377-397.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayınevi.

Extended Abstract

Introduction

In the Preschool Special Education Curriculum for Individuals in Need of Special Education (37-78 months) prepared by the Ministry of National Education (MEB, 2018), the developmental level of the child with special needs forms the basis for selecting and planning learning outcomes. These practices are supported by both teachers at the institution and parents at home. The program is process-based and aims at learning through doing and experiencing. The Preschool Special Education Program can be adapted according to the child's interests and curiosity. The developmental areas included in this program are cognitive development, receptive language development, expressive language development, gross motor development, fine motor development, social-emotional development, and adaptive skills (MEB Preschool Special Education Curriculum, 2018). Although learning outcomes related to sex education and protection from sexual abuse are not grouped under a single category, they should not be considered separately from other developmental areas (Deniz & Yıldız, 2018).

No research has been found that specifically examines the learning outcomes related to sex education and protection from sexual abuse within the Ministry of National Education's (MEB) 2018 Special Education Curriculum. However, there are studies that have reviewed the preschool curriculum in this regard. In a literature review, the study by Deniz and Yıldız (2018), titled Sexual Development and Sex Education in the Ministry of National Education Preschool Curriculum, was identified. The findings of this research are thought to contribute to the inclusion of learning outcomes and explanations related to sex education and protection from sexual abuse in the preschool special education curriculum. Thus, it may provide a scientific basis for the development of programs aimed at systematically addressing sexual development topics in special education.

This study examined learning outcomes that may include sex education and protection from sexual abuse within the Preschool Special Education Curriculum. The aim was to investigate the

developmental areas in the program that contain learning outcomes related to sex education and protection from sexual abuse. Accordingly, the study sought answers to the following questions to determine what learning outcomes related to sex education and protection from sexual abuse might be present in the Preschool Special Education Program:

1. What are the learning outcomes related to sex education within the developmental areas included in the MEB 2018 Special Education Program?
2. What are the learning outcomes related to protection against sexual abuse within the developmental areas included in the MEB 2018 Special Education Program?

Method

In this research was designed using the document analysis method, one of the qualitative research designs. Qualitative research is a process that employs data collection techniques such as observation, interviews, and document analysis to reveal individuals' perceptions and events in their natural settings in a realistic and holistic manner (Yıldırım & Şimşek, 2011). This descriptive qualitative study aims to examine the learning outcomes related to sex education and protection from sexual abuse within the Special Education Curriculum published by the Ministry of National Education (2018). The research intends to conduct a detailed analysis of the program content and to make evaluations based on the identified themes. The data source of this study is the "Preschool Special Education Curriculum for Individuals in Need of Special Education (37-78 Months)" published by the Ministry of National Education (2018). This program was examined in terms of the learning outcomes related to sex education and protection from sexual abuse. In the data collection process, the document analysis method was employed. The program content was examined in detail and analyzed within the framework of the introduction, learning outcomes, learning process, and evaluation sections. Additionally, the learning outcomes included in the program were classified according to developmental domains. A detailed examination was conducted according to the program headings, and data were obtained through the content analysis method. The obtained data were analyzed using content analysis, a technique that organizes and interprets data within specific concepts and themes (Yıldırım & Şimşek, 2011). The primary purpose of content analysis is to group similar data according to certain themes and concepts, and to present the findings in a clear and comprehensible manner. The learning outcomes related to sexual education and protection from sexual abuse in the program were identified, their content was summarized, and research findings were obtained. The validity and reliability of the findings obtained through the document analysis method used in this study were systematically monitored from the beginning to the end of the research. To ensure the accuracy and consistency of the data, a detailed examination was conducted using content analysis, thereby enhancing the reliability of the findings (Büyüköztürk et al., 2017). The accuracy of the data was

ensured by maintaining consistency with the research questions, while reliability was increased through the comparison of coding and consensus building among different researchers. Additionally, expert opinions were sought to evaluate the findings in terms of content validity.

Result and Discussion

According to the research findings, when examining the Ministry of National Education's (MEB, 2018) "Preschool Special Education Curriculum for Individuals with Special Needs (37-78 months)," the learning outcomes related to sexual education and protection against sexual abuse were grouped under two main themes and six subthemes. The learning outcomes potentially related to sexual education were categorized into three subthemes: recognizing gender identity, recognizing one's body, and learning about privacy. Similarly, the main theme related to protection against sexual abuse was divided into three subthemes: learning to protect oneself from sexual abuse, learning event pattern recognition, and distinguishing social environment and family members. When reviewing the learning outcomes in the Preschool Special Education Curriculum, most of the outcomes related to sexual education and protection against sexual abuse were found to be under the social-emotional development domain. This finding aligns with Parmaksız's (2024) study on the Ministry of National Education's (MEB) 2013 Preschool Education Program titled "Examination of Learning Outcomes/Indicators in the Context of Sexual Education and Teacher Opinions," which found that teachers predominantly focus on learning outcomes and indicators related to the social-emotional development domain within the scope of sexual development.

One of the findings from our study regarding learning outcomes related to recognizing gender identity includes statements such as "States the characteristics related to their gender" (Social-Emotional Development Area [SEDA], p. 38) and "Correctly identifies the gender of adults" (SEDA, p. 36). For preschool children with special needs, recognizing their bodies and completing missing parts in pictures are important steps in sexual education. The development of gender identity and sexual education in children with special needs is an essential process that supports the development of healthy sexual identity and relationships. The alignment of learning outcomes under the subthemes of gender identity recognition, body awareness, and learning about privacy with the goals of sexual education is considered a significant finding. Supporting this, Çalışandemir et al. (2010) found that children's self-confidence positively impacts their future lives and aids in the development of a healthy sexual identity. Another finding relates to learning outcomes associated with recognizing privacy, such as "Pays attention to privacy while dressing and undressing" (Self-Care Development Area [SCDA], p. 42) and "Independently manages all toileting needs without assistance or reminders" (SCDA, p. 43).

Sexual education teaches children with special needs that their bodies belong to them and that they must protect their bodily boundaries. Çelik and İpçi (2020) concluded in their study that children's

ability to dress and undress independently contributes to their protection against sexual abuse. One of the crucial developmental milestones for children with special needs is independent toileting. Successfully taught toileting skills support healthy relationships with their own bodies and facilitate more comprehensive sexual education in later years. Further findings include outcomes such as "Explains personal information in more detail" (SEDA, p. 39) and "Describes changes in their own life" (Cognitive Development Area [CDA], p. 22), which reflect the individual and social benefits of sexual education for children. These outcomes highlight the importance of preschool children with special needs being able to communicate physical, social, and emotional changes they experience to their immediate environment. Regarding the societal benefits of sexual education for children with special needs, the outcome "Plays team games by fulfilling their roles" (SEDA, p. 39) is notable. It is crucial for these children to learn that individuals in society have different roles and responsibilities (e.g., mother, father, teacher, police officer). Playing team games is an important skill for children with special needs to transfer many skills learned through sexual education into daily life.

Recognition and avoidance of dangerous situations during the preschool period will also contribute to protecting children with special needs from sexual abuse later in life. Learning outcomes such as "Shows understanding of underlying messages like 'anger' or 'joking' from different tones of voice during conversation" (SEDA, p. 25) and "Identifies dangerous situations" (SEDA, p. 36) support this view. Gürbüz's (2018) study revealed that children with special needs vary in their abilities to know whom to trust, say no to uncomfortable situations, and manage their self-care independently. Additionally, the analysis of Çelik and Yücel's (2023) research found significant differences in children with special needs concerning sexual arousal, privacy and trust, physical development, sexual harassment, emotional changes, and sexual self-care, depending on their level of disability. These studies support the findings of our research. Deniz and Yıldız (2018) emphasize in their research that the MEB (2013) Preschool Education Program is insufficient regarding sexual education—a notable finding. Our study, however, suggests that although the Ministry of National Education's (2018) Preschool Special Education Program for Individuals with Special Needs (37-78 months) does not directly include sexual education and protection against sexual abuse, it contains indirectly related learning outcomes that can be utilized.

Recommendations presented in this research are as follows: Sexual education should be provided to preschool children with special needs to support healthy sexual identity formation and to learn respect for all individuals. A distinct sexual development domain should be added to the Ministry of National Education's Preschool Special Education Curriculum, with related learning outcomes and indicators developed based on expert opinions. Pilot studies should be conducted using the sexual education and sexual abuse-related learning outcomes that can be included in the preschool special education curriculum, and revisions should be made according to implementation results.